

סיכום ההצמדה שנה ג' – תשע"ד			
	נרשם ע"י: איציק רם	מקום: מכללת וינגייט	נרשם בתאריך 8.4.2014 בחלקו כתקצירים של דברים שנאמרו בעת המפגש ובחלקו על פי רישום מוקדם שהחברים ערכו.
נוכחים: אילנה ארליך, איציק רם, אסנת בירן, לאה קוולר, נאוה וולפסון, רני בן נחום, אריה יעקובי			
נעדרים: אודי גרמון			

הסיכום הפעם מוגש באופן מעט שונה: יש בו הבעת עמדות של המנחים, אבל יש בו יותר מכך, יש בו התייחסויות מרובות יחסית של הסטודנטים עצמם, שקולם צריך אף הוא להישמע בהיותם אלה שאמורים להפיק מתהליכי ההוראה-למידה המתנהלים באחריותנו שלנו, המנחים, רווח התכשרותי מובהק.

ראשית אני מצרף סיכום של אחת מן הסטודנטיות שלי. זה בפירוש אינו סיכום המאפיין את כלל הסטודנטים, אבל לעיתים נעים וחשוב להכיר גם נקודת מבט של מי מהסטודנטים המתייחס בכבוד ראש ראוי לתהליך ההכשרה מחד גיסא ויחד עם זאת באופן ביקורתי כלפי המערכת:

"תחילה אציין שבמהלך ההתנסות לימדתי 26 שעות שבועיות. כלומר בסך הכול לימדתי 51 שעות כאשר שיעור אחד התבטל. אין ספק שזה היה אינטנסיבי, אך כך בחרתי מההתחלה ומצב זה לא נכפה עליי. בטרם התחילה ההתנסות הכנתי מערכי שיעור לכל כיתה בנפרד, במחשבה שבתקופה זו כדאי שאתנסה בכמה שיותר תכנים ואקבל כמה שיותר ניסיון בכתיבת המערכים. אני מכירה את עצמי ויודעת שאני לא חזקה בכתיבת מסמכים והפקת דוחות כפי שאני טובה בהעברת התכנים בפועל. השטח הוא התחום היותר חזק אצלי. מהר מאוד הבנתי שכתובת מערך לכל כיתה בנפרד לא רק שהוא לא מועיל לי וגוזל ממני זמן מיותר, הוא גם מיותר. זאת הבנתי עפ"י החלטות שעשיתי בשטח שלפיהן לימדתי מספר כיתות עפ"י מערך זהה. הסיבות לכך הן רבות ובכל פעם שעשיתי זאת, אגב בהסכמתה ואף בהמלצתה של המורה שהנחתה אותי בבית הספר, גיליתי עד כמה זה מלמד ומפתח אותי יותר מאשר אם הייתי מעבירה לכל כיתה תוכן שונה. להערכתי אחת הדרכים לצבור ניסיון מעשי הוא לא רק העברת תכנים מרובים ככל האפשר במשך תקופת ההצמדה. התמודדות עם אותם תוכנים מול כיתות שונות, חיזקה את הביטחון שלי בהעברת התוכן, חשפה אותי לדרכי העברת אותו תוכן בדרכים שונות, שכן כל כיתה היא בעלת מאפיינים שונים של התנהגות, גיל, כמות המשתתפות וכדומה. בכל כיתה נאלצתי לשנות מעט את המערך כך שבעצם המערך שהכנתי היה בסיס לשינויים שיכולתי לבצע בפועל. עם צבירת הביטחון, הצלחתי בקלות יתרה ליצור שיעור מותאם יותר והיצירתיות לשכלול וליצירת התאמות אלו התחדדה בתוכי. מורה צריך לדעת לאלתר- כל הזמן. השטח הוא דינאמי, במיוחד בבית ספר שבו נושא המשמעת הוא מאוד בעייתי. להערכתי מורה שיוודע לקחת מערך שיעור ולהתאימו לכל כיתה ע"י יצירתיות יהיה מחונן יותר ממורה המקובע על מערכי השיעור שלו. הרי שכולנו יודעים שמערך השיעור הוא רק תכנית בסיסית לביצוע והיא חייבת להיות שם, אך הסבירות שהמורה יבצע אותו בדיוק איננה סבירה ואף מחשידה מעט. כמו כן, תהליך הלמידה העצמית

שלי את הסביבה ואת הכיתה הוא הרבה יותר אפקטיבי בעת העברת תוכן זהה בין הכיתות והוא מאפשר לי יצירת פרספקטיבה. סיבת נוספת לאופן פעולה זה הינה יצירת מוטיבציה. בהעברת תוכן זהה בין הכיתות מצאתי את עצמי נלהבת לחקור- לאן זה יכול להוביל? מצאתי את עצמי שואלת את עצמי שאלות מהותיות על ההוראה, על חינוך, על מהות המשחק או התרגיל שהעברתי ברמה פילוסופית, וראיתי שזה מעלה את ההתלהבות שלי ללמד את התוכן. אתגרה אותי המחשבה איך אני מעבירה את אותו משחק בכיתה י' ובכיתה ז' שכן יש בניהן פערים עצומים ביכולות המוטוריות שלהן. ההבנה של איך באמת לעשות זאת עודדה אצלי חשיבה משחקית, אסטרטגית ופילוסופית על דרכי העברת התכנים לתלמידות שלי וזה בעיניי חשוב לפחות באותה המידה כמו שהתלמידות ייהנו וילמדו בשיעור שלי. לא יתכנו תלמידים נלהבים ללא מורים נלהבים.

לאחר שבועיים אני יכולה בהחלט להצביע על הפערים והחוסרים הקיימים בכל שכבת גיל בתחום היכולות המוטוריות אשר בעיניי קריטיות להתפתחות תקינה של אותן קבוצות גיל בעתיד. אני בטוחה שהשבועיים האלה עשו שינויי, בעיקר תפיסתי אצל רוב הבנות אשר נכחו בשיעורים שלי בכל הנוגע לפעילות גופנית. במהלך זה קיבלתי לא מעט משוב מילולי גם מהבנות עצמן. שכבה י"ב הינה ללא ספק המאתגרת ביותר מבין כל השכבות שלימדתי מכיוון ששם המוטיבציה הייתה הנמוכה מכל. כחלק מהרצון שלי לעזור לבנות להתכונן לבגרות שלהן בחינוך הגופני, הן העלו את האפשרות לקיום חוג כושר גופני בשעות אחה"צ. שמחתי ונרתמתי להצעתן וכעת מועבר אחת לשבוע חוג כושר גופני לתלמידות כיתות י"ב (ובנות משכבת י"א אשר בקשו להצטרף) למטרת שיפור הכושר הגופני לקראת המבחן.

סיכומי המנחים להוראה:

לאה קוולר: התקופה הייתה טובה מאוד מן ההיבט של הכרת הסטודנטים. היא הצליחה לראות היבטים פרופסיונאליים בהוראה באופן המאפשר לה לגבש הערכה לגבי חלק גדול מן הסטודנטים שלה. מן התצפיות הרצופות היא למדה, שלרובם המכריע אין בעיית עמדה מול כיתה (וכשהם מתבקשים לחוות עמדה בנושא ההתנסות הם סבורים, שזהו אמנם הנושא החשוב, אם לא הבלעדי באופן שבו עליהם להיות מוערכים), וכי ההבדלים המשמעותיים, שכן ניתנים לאיתור, קשורים בעיקר במידת הרצינות של כול אחד מן הנוטלים חלק בתהליך. הבדלים אלה ניכרים בעיקר ביכולת העמקה של התכנון על סוגיו (השיעור הבודד ויחידת ההוראה המתפתחת). אילנה הוסיפה בשלב זה משפט מעניין: הם לא מבינים את ההבדל שבין מדריך בקייטנה שעיקר הנדרש ממנו בתפקידו הוא הדגמת שליטה בהתנהגות הקבוצה שמולו לבין מורה הנדרש לתכנון תבונה בהוראתו. יש גם הבדלים משמעותיים בידע התוכן - הבדלים הניכרים בגיוון השיעורים וביכולת האלתור, כשזו מתבקשת מהתפתחות תהליכי ההוראה-למידה. הבדלים הללו ניכרים גם ברמת הדיוק של מתן משובים כהיגדי תיקון, רמת דיוק שעדיין אינה מספקת. לסיכום היא מבקשת להוסיף שחלקם של הסטודנטים שלה נחים עדיין, להבחנתה, על זרי הדפנה של הישגיהם מן השנה שעברה ואינם מבינים שצריך להמשיך ולהפיח כול העת רוח במדורה כדי שהיא לא תכבה.

רני בן נחום: ערכה סיכום הצמדה עם הסטודנטים שלה והועלו הנקודות הבאות:

היחס כלפי החני"ג נחות בהשוואה למקצועות אחרים הנלמדים בבית הספר. יחס המערכת (ההנהלות) ... אינם מתחשבים כלל בחוזר מנכ"ל ולא מיישמים אותו. למדנו מגוון נושאים שלא נחשפנו בעבר. התחברנו יותר לכיתות (בעיקר מי שיצאה לטיול שנתית) התמודדות עם אירועים בלתי צפויים: ביטול שיעורים, מילוי מקום, מתקן תפוס, מזג אוויר, כיתות לא מוכרות, הרכבים משתנים. עבודת צוות, בין הסטודנטים ובין הסטודנטים לבין צוות ביה"ס בעיקר בחני"ג. תכנון וביצוע פרויקט. ח וויס באמת את ביה"ס. שיחה אישית תורמת להצלחה ועדיפה על הערה לפני כל הכיתה. להתאים את הציוד של ביה"ס לשיעור (אי אפשר היה להביא ציוד מוינגייט). יחס גורר יחס, בינינו לבין התלמידים ובינינו לבין המורים.

התנסות בהוראה הוראה בחינוך המיוחד. כיתות שונות (יש תחושה ששיבצו ביום ב' את הכיתות הכי קשות ובעייתיות...).

נאוה וולפסון: ככלל הייתה זו תקופת הצמדה טובה מבחינת התאריך והתוצאה היא שחלקם של הסטודנטים שלה הצליחו להפיק בין 6 ל-7 יחידות הוראה. ניתן לומר כי 80% מהסטודנטים כבר מגלים עמדת מורה שמכותית ומנהלים את השיעורים, יחד עם זאת מידת שליטתם בתכנים באה לידי ביטוי באופן בולט במערכי השיעור השונים ובדפי השער ליחידות ההוראה. ניתן לומר כי תכנון מוקפד - מערכים מפורטים - בהם ניתנה הדעת על יותר גורמים התורמים להצלחת השיעור תאמו גם שיעורים מוצלחים יותר בהם הייתה למידה וגם הספק בשיעור. אלו שתכננו בקצרה וללא פרוט 'סבלו' משיעורים שלא זרמו, שלא היה בהם רצף מתפתח, לא היה בהם הספק והם לא היו מעניינים במיוחד. כמו כן ברצוני לציין כי חייבתי את הכתה להתמודד עם התעמלות קרקע ומכשירים, בדיעבד הדרישה השתלמה הסטודנטים ציינו זאת לטובה והדגישו כי התלמידים זכו לאתגרים חדשים.

להלן ציטוטים מתוך סיכומי הסטודנטים עצמם:

" למדתי הרבה על מה מצופה ממני לדעת על גודל החשיבות של להיות מורה ושאפשר להשיג המון דרך חינוך גופני, הידע העיוני שרכשתי קשור הרבה לכך שכתבתי הרבה מערכים וחיפשתי מידע לגבי דופק, כושר גופני ואתלטקה - נושאים שלא זכרתי לחלוטין ודרך כתיבת מערכים, המידע התיאורטי - העיוני הפך למעשי. "

"ההצמדה מאוד עזרה לי עניין של עמדת מורה ובטחון מול כתה כי התמודדתי מול מגוון רחב של תלמידים וכיתות. גם התייעלות בארגון כתה מאוד השתפרה בכך שאני כבר רואה בראש לפני כל תרגיל איך הכתה אמורה להסתדר."

"לדעתי ההצמדה מאוד עזרה בכתיבת יחידות הוראה כי כשאנו נמצאים במשך שבועיים ברצף בבית ספר אנו רואים את התהליך ואת ההתפתחות המדורגת יותר בשוטף וזה די עוזר לקבל פרספקטיבה בכתיבת יחידת הוראה."

"אכזב אותי לראות שישנם תלמידים שלאורך כל השנה לא משתתפים בשיעורי החינוך הגופני והמורים אפילו לא מנסים לשתף אותם בצורה כלשהי, גם אם הם אינם יכולים לבצע פעילות ספורטיבית".

"בהצמדה הבנתי יותר איך למקד את השיעורים על פי התכלית של היחידה ולא להתפזר או לחרוג מהתכנון. אני מתמקד במערכי השיעור... ההתנסות עצמה אפשרה לי להרגיש, שאני יותר מוכן ויותר מבין את המערכת, מכיר את התלמידים יותר טוב".

"בגדול גיליתי שעל המורה להיות גמיש ולהפעיל כל פעם יכולות אחרות בהתאם לכתה אותה הוא מלמד אך עליו להכיל בתוכו מגוון רחב בו הוא יוכל להשתמש בעת הצורך. ההצמדה תורמת בכך שבעקבותיה עלינו להכין יחידות הוראה במגוון רחב של נושאים ובכך אנו נוגעים בהמון נושאים שכנראה היינו פחות מתעמקים בהם אילו הייתה ניתנת לנו הבחירה החופשית. במהלך ההצמדה הבנתי שהדבר הכי חשוב לפני בחירת היעדים הוא בדיקת מצב הכניסה של הלומדים. לדעתי רק לאחר שראיתי מי היא הכיתה ובדקתי מה הן יכולותיה ניתן לקבוע מה הם היעדים הריאליים אותם אני רוצה להציב..."

"לשמוע בסוף שבוע זה מבנות שאני אהיה מורה טובה כי אחד מהפרמטרים שלהן היה אכפתיות/הקשבה/התלהבות למקצוע..."

'המון שיעורים מתבטלים ויש המון מילויי מקום ולכן נוצר קושי בהעברת יחידת ההוראה שתוכננה מראש'... שיעורים רבים החלו באיחור רב – כי זו דרך התנהלותם של המורים ועל כן השיעורים קצרים".

"השתמשתי בטכנולוגיה החדשה בשיעורי הכדורסל והאתלטיקה. הסרטת התלמידים תרמה להם ללמוד על עצמם דברים יותר מאשר המשובים בשיעור ובמיוחד כאשר הם רואים את הסרטון ומקבלים משוב בזמנית. בנוסף, השתמשתי בהסרטות לצפייה בתלמידים המבצעים את ריצת השליחים המלאה וכך יכולתי להעריך כל תלמיד ותלמיד בצורה מדויקת יותר. בתחילת השיעורים השתדלתי להראות לתלמידים סרטון הקשור לנושא כדי שיוכלו לקבל רקע כללי על יעד השיעור. בזכות הטכנולוגיה התלמידים יכולים ללמוד גם מחוץ לשיעורים ע"י צפייה בביצועיהם, צפייה בביצועים של אחרים, וחיפוש תכנים על פי הנלמד בשיעור".

סיכום הנקודות המרכזיות:

מניתוח התכנים המצויים מעלה ניתן ללמוד שמודל ההכשרה שלנו, אם שאינו מושלם, ומצבו במבנה הכשרה של שלוש שנים היה טוב יותר, עדיין יש לו "מה למכור" בשוק ההכשרה וכי למרות שאנו שומרים עלהחופש האקדמי בעבודת המנחים, התוצאות בסך הכול טובות ודומות, ללמדנו שטיב היחס ומידת ההשקעה בתהליכי ההכשרה חשובים אולי יותר מן הטכניקות והדרכים. מה גם שהרבה נעשה במשותף בכול זאת על פי בחירת המנחים עצמם.

אנו שבים ולומדים, כי מנקודת מבטם של הסטודנטים עצמם, הרי מדובר בתקופת הכשרה חשובה מאד וכי הם חשים כנתרמים באופן משמעותי בכול הקשור לתהליכי הכשרתם. יש חשיבות לכך שנמשיך לוודא, כי במהלך התקופה הם יתנסו במפגשים נוספים ואחרים לבד ממפגשי ההוראה – למידה עם תלמידיהם. מפגשים, כגון טיולים, אספות פדגוגיות, פרויקטים בית ספרים וכדומה, אשר לטעמנו ומסתבר, שגם לתחושותיהם שלהם, יש להם חשיבות שלא תסולא בפז להכרה מעמיקה יותר של בית הספר על האווירה המיוחדת השורה בו והתהליכים הפדגוגיים המתרחשים בין כתליו.

הסטודנטים שלנו ככלל משתלטים בשלב זה לא רע על מיומנויות ההוראה השונות, אבל ניכר חסר לא מעט בידיעותיהם המקצועיות ועל המכללה להביא עובדה זו, השבה וצפה מסיכומי ההתנסות בהוראה בכול השנים האחרונות, בחשבון. מתעורר הרושם שהמצב אף מחמיר לאחרונה עם הגדילה המשמעותית במספר הסטודנטים המתקבלים ללימודים במוסדנו.

ההבדלים הניכרים ביכולות הסטודנטים, לבד משליטה בתכני הדעת השונים של עולם החינוך הגופני, משויכים על ידי המנחים, על פי רוב, למידת הרצינות והאחריות של הסטודנטים עצמם לתהליכי הכשרתם והעניין עולה בקנה אחד עם התיאוריה הקונסטרוקטיביסטית המקובלת בימים אלה.

בעיית המורים המאמנים בעינה עומדת ולא נראה, שיש לנו פתרון טוב עבורה, לאמור לא כל המורים המאמנים מעוניינים או מסוגלים להשקיע בתהליך ההכשרה והפתרון היחידי לתופעה הוא הקטנת התלות בהם, מצב שניתן להפקה רק אם היו מקטינים באופן דרמטי את מספר הסטודנטים לכל מנחה.